

V Bosni in Hercegovini:

POČASNO IN NERACIONALNO TROŠENJE SREDSTEV

Tudi letos je že gotovo, da ne bodo sredstva republiškega fonda Bosne in Hercegovine za pospeševanje kmetijstva v celoti porabljena. Prvič, vsa sredstva niso še niti zagotovljena. Do 20. septembra je bilo realiziranih 133 namesto 219 milijonov ali le 60,5%. Vzroki so v zaostajanju plačila davkov na dohodek, katerih 6% tvori glavno postavko za ta sklad. Drugič, predpisi o skladih za pospeševanje kmetijstva so se tudi letos zakasnil: sprejeti so bili šele v maju. Tretjič, republiški začasni proračun za prvo polletje je bil odobren šele ob koncu junija.

Položaj pa vendarle ni kritičen, ker računajo, da bodo šele sedaj pospešili plačilo davkov in tako zagotovili največji del planiranih dohodkov za sklad. Če pri planiranju, kako naj se sklad porabi, so računali z zakasnitvijo in so tako največje izdatke določili za drugo polletje ali za četrto tromesečje.

Za finansiranje investicij so določena sredstva v znesku 102 milijona. Doslej je bilo porabljenih 62 milijonov. Gre za gradnjo skladišč, za selekcijo rastlin, za ureditev poskusnega polja za krompir, za dovršitev neke ceste, staje za teleta in melioracijo pašnikov na planinskem posestvu Gvozno, za rajonsko razstavo v Banja Luki, za razširitev sedanjih drevesnic. Ostanek 40 milijonov bo porabljen za nakup opreme za veterinarske ustanove, za ureditev drevesnic in matičnjakov in za nakup bčkov za postaje umetnega osemenjevanja.

Težji je položaj pri sredstvih, ki so namenjena za druge svrhe. Od 116 milijonov je bilo doslej porabljenih le 37. računajo pa, da bodo izkoristili še nadaljnjih 24 milijonov. Kakor računajo, ne bodo v celoti porabljena tudi vsa sredstva za selekcijo živine, za premiranje semen (13,5 milijona) in kmetijsko propagando. K temu moramo dodati še 26 milijonov nerazporejenih sredstev, ki ne bodo porabljena, ker za gotovo pričakujejo zmanjšanje planiranih dohodkov za tolikšno vsoto.

Okrajni skladi bi morali po planu znašati skupaj 765 milijonov din. Največji sklad ima Mostar (150), nato Tuzla (93) in Banja Luka (78), najmanjšega pa Trebinje (15 milijonov dinarjev).

Drobne akcije - majhni uspehi

Struktura izdatkov te navidez velike vsote pove, da se skladi neracionalno trešijo in da zato ni mogoče pričakovati pomembnejših rezultatov v kmetijski proizvodnji. Res je za napredek živinoreje določenih 17, za veterinarsko zaščito pa 19, torej skupno 36% celotne vsote. Toda poljedelstvo bo dobilo 9, sadjarstvo (Konec na 13. strani)

V subotškem okraju:

ŠTIRI POSLOVNE ZVEZE

Subotica se je med prvimi lotila organiziranja poslovnih zvez. V načrtu so 4 poslovne zveze, in to: poljedelska, živinorejska, sadjarsko vinogradniška in zveza za mehanizacijo. Dve zvezi sta že ustanovljeni (poljedelska in zveza za mehanizacijo), izvolili sta svoje upravne organe in sprejeli pravila, ki jih potrjuje okrajni ljudski odbor. Drugi dve zvezi sta pred ustanovitvijo.

Zveza za poljedelstvo

V poslovno zvezo za poljedelstvo so vključena 4 podjetja: bivši »Žitopromet«, podjetje za prodajo semen, škrobarna in mlin. Prvi dve podjetji bosta sestavni del zveze, zadnji dve pa bosta delovali kot samostojna obrata v okviru zveze.

Zveza si je postavila za nalogo pospeševati in organizirati proizvodnjo, predelavo in odkup kmetijskih pridelkov.

Zaradi pospeševanja kmetijske proizvodnje je dolžnost poslovne zveze za kmetijstvo, da podvzema vrsto ukrepov, ki bi jih sicer same zadrage ne mogle uspešno izvajati. To so: organizacija proizvodnje semen in preskrba proizvajalcev s temi in drugimi sredstvi, organiziranje akcij za zaščito rastlin in zagotovitev sredstev v ta namen, skrb za obdelavo neobdelanih površin, pomoč zadrugam pri uporabljanju vseh dosežkov znanosti, pri izdelavi perspektivnih planov in podobno. Važno področje poslovanja zveze bo tudi predelava in dodelava kmetijskih pridelkov zaradi boljše prodaje.

Ena izmed nalog poslovne

zveze za kmetijstvo je prav tako trud za pospeševanje blagovnega prometa. V to svrhu je prevzela dolžnost, da bo neke vrste organizator blagovnega prometa: da bo organizirala sortiranje in pakiranje blaga, nato vskladščanje in transport kmetijskih pridelkov, kontrahiranje s pridelovalci in podobno. Poslovna zveza se bo prav tako neposredno ukvarjala z nakupom in prodajo vseh kmetijskih pridelkov ter bo nudila proizvajalnim organizacijam razne druge usluge.

Poslovna zveza za poljedelstvo, ki ima značaj kmetijskega združenja, bo pri odkupu delovala po tako imenovanem agencijskem sistemu, to je prevzemala bo pridelke od svojih članic ne da bi določila vnaprej ceno, ko pa jih bo vnovčila, jim bo izplačala celotni znesek, zaračunavajuč le svoje usluge, tako da bodo ti dohodki krili izdatke zveze.

Zveza za mehanizacijo

Tej zvezi so pridružili kot samostojne obrate: podjetje za remont in popravilo kmetijskih strojev in podjetje za promet s kmetijskimi stroji

ter sredstvi za zaščito rastlin. Zveza bo razen tega imela tudi svoj strojni park, ki bo sestavljen iz velikih strojev za rigolanje in drugih, ki jih zadrage sicer ne morejo imeti. Naloge te zveze so: da ugotavlja kakšni stroji in koliko jih je potrebno, da pomaga gospodarskim organizacijam pri izdelavi elaboratov za te stroje, da skrbi za njihovo uporabljanje in rentabilnost. Zveza za mehanizacijo mora pravtako pomagati zadrugam pri ugotavljanju pogojev, ob katerih bodo lahko zasebniki uporabljali te stroje (poslovni odnosi in cene).

Posebno važna naloga zveze za mehanizacijo je skrb za preskrbo okraja s kmetijskimi stroji in sredstvi za zaščito rastlin. Pravtako bo skrbel tudi za usposabljanje traktoristov, da bodo znali voditi te stroje. V Subotici že deluje trimesečni tečaj za traktoriste, ki se bodo kmalu spremenili v traktorsko šolo.

Svoje izdatke bo zveza za mehanizacijo plačevala iz plačila uslug, ki jih bo nudila kmetijskim organizacijam članicam.

Druge zveze

V poslovno zvezo za sadjarstvo in vinogradništvo, ki še ni dokončno ustanovljena, bodo verjetno spadala naslednja podjetja: vinarsko podjetje »Vojvodina« in tovarna konzerv. Tudi delovno področje te

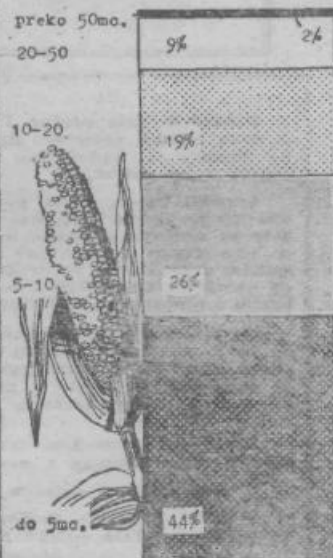
zveze je široko: v okolici Subotice je okoli 9.000 oraloval peščin, ki jih bo mogoče spremeniti v sadovnjake in vinograde. V delokrog dela te poslovne zveze bo razen tega spadala tudi zaščita sadja, ureditev sadnih drevesnic in matičnjakov, predelava in dodelava sadja in grozdja itd.

O nalogah živinorejske zveze doslej še niso govorili.

NASA PRIPOMBA: Poslovne zveze v subotškem okraju so, kakor je razvidno, prevzele nase vrsto pomembnih nalog pri organizaciji proizvodnje in blagovnega prometa. Praksa bo pokazala, kakšno vlogo bodo imele v razvoju zadrug in gospodarskem življenju okraja. Če se bodo usmerile samo na tiste dejavnosti in na tiste proizvodne in odkupne procese, ki jih zadrage ne morejo same dovolj uspešno organizirati, tedaj bo prišla njihova vloga in pomoč zadrugam popolnoma do izraza. Če pa bodo zveze prestopile to mejo in bodo nekako same sebi za cilj s tem, da bodo prevzemale nase tudi tiste posle, ki so jih zadrage sposobne same opraviti, bo v tem primeru, nasprotno, lahko prišlo do omejevanja iniciative in usposabljanja zadrug za te njihove najvažnejše naloge. To je treba poudariti posebno glede na raznovrstnost nalog zvez, kakor tudi glede na dejstvo, da jim je pridružena vrsta podjetij. D. B.

KMEČKA GOSPODARSTVA V LETU 1955

Proizvodnja koruze Odstotek gospodarstev

Risba kaže, koliko kmečkih gospodarstev prideluje koruzo. Iz nje je razvidno, da 44% gospodarstev prideluje do 5 stotov koruze, 26% gospodarstev 10 do 20 stotov, 19% gospodarstev 20 do 50 stotov, nad 50 stotov pa samo 2% gospodarstev.

Po statističnih podatkih prideluje kmetije med poljskimi posevki največ koruze in pšenice. Koruzo prideluje 74% gospodarstev. Po republikah je ta odstotek različen. V Srbiji pridelujejo 81%, na Hrvaškem 73%, v Sloveniji 59%, v Bosni in Hercegovini 75%, v Makedoniji 65% in v Črni gori 48% kmečkih gospodarstev.

Podatki, ki jih je zbral Zvezni zavod za statistiko v začetku letošnjega leta o okrog 140.000 kmečkih gospodarstvih, nudijo zanimiv material, ki nas približe seznanja z delom in značajem teh gospodarstev.

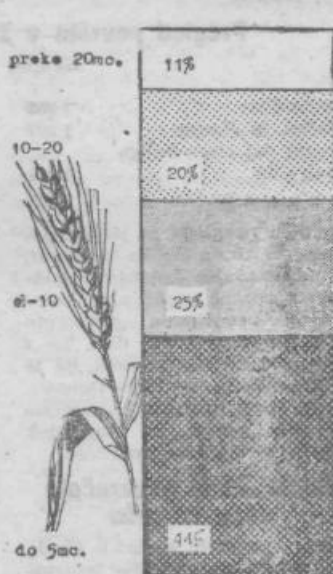
Ta, kakor prejšnja risba kaže, da se najbolj razširjeno žito, pšenica in koruzo, prideluje večinoma za potrebe samih gospodarstev, kar govori o naravnem značaju našega kmetijstva. Lani je imelo samo 35% pridelovalcev pšenice na razpolago nekaj pšenice za trg, potem ko so zadostili svojim potrebam (prehrana, seme). Drugih 65% pridelovalcev je moralo pšenico za svoje potrebe, za prehrano in seme dokupovati. Potemtakem pridelek pšenice v lanskem letu, ki je bilo glede letine pšenice dobro, ne samo da ni bil zadosten za vse naše potrebe, temveč ni zadostoval niti za potrošnjo na vasi. Tako je pridelok leta 1955 zagojil samo 89% pšenice za prehrano vasi. Drugih 11% so morali kmetje kupiti v trgovinah, torej iz uvoza ali zaloga.

Tak naravni značaj kmetijske proizvodnje je eden izmed vzrokov nizkih donosov Kmečka gospodarstva sejejo vse posevke, ki so jim potrebni za prehrano, ne glede na to, ali so pogoji ugodni in neupoštevajoč rentabilnost pridelovanja posameznih kultur. V Makedoniji n. pr., razen v

posameznih manjših področjih ni ugodnih pogojev za pridelovanje pšenice in tudi ne koruze. Kljub temu pa prideluje tam pšenico 61% kmečkih gospodarstev, ki dosegajo le donos 8,6 stota v primerjavi s 16,3 stota v Vojvodini. V Sloveniji je lani znašal pridelok krompirja povprečno 122 stotov na ha, v Vojvodini pa le 82 stotov. Po drugi strani pa je pridelok pšenice v Vojvodini znatno večji kakor v Sloveniji. Koliko bolj rentabilno bi bilo tako za gospodarstva kakor tudi za skupnost, če bi pridelovala tiste posevke, ki najbolj uspevajo, je razvidno iz naslednjega računa: če bi v Vojvodini 26.000 ha, kolikor jih pesadijo s krompirjem kot čisto kulturo, posejali s pšenico, bi pridelali ob lanskem pridelku 44.000 ton pšenice ali za 14.000 ton več kakor na enaki površini v Sloveniji. Nasprotno bi na 26.000 ha, kolikor bi jih odvezli od površin zasejanih s pšenico, v Sloveniji ob lanskoletnem donosu pridelali 320.000 ton krompirja ali okrog 100.000 ton več, kakor jih ista površina da v Vojvodini.

To ni samo tako s krompirjem in pšenico v teh dveh pokrajinah. Takih možnosti je v našem kmetijstvu veliko. Če bi jih izkoristili, bi rešili številna vprašanja v našem kmetijstvu.

Proizvodnja pšenice Odstotek gospodarstev

Risba kaže, koliko kmečkih gospodarstev prideluje pšenico. Iz nje je razvidno, da 44% kmečkih gospodarstev prideluje do 5 stotov pšenice, 25% gospodarstev 5 do 10 stotov, 20% gospodarstev 10 do 20 stotov, a le 11% gospodarstev razpolaga s pridelkom nad 20 stotov.

Po statističnih podatkih prideluje pšenico 63% gospodarstev, torej manj kakor koruzo — v Srbiji 72%, na Hrvaškem 64%, v Sloveniji 64%, v Bosni in Hercegovini 49%, v Makedoniji 61% in v Črni gori 25%. Največ gospodarstev prideluje, kakor je razvidno, le do 5 stotov pšenice.